

OCENA

dorobku naukowego i osiągnięć dydaktycznych dr. hab. Pawła Chmielnickiego (profesora Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie), przygotowana w związku z postępowaniem o nadanie tytułu naukowego profesora.

I. W ocenie dorobku naukowego dokonywanej w związku z ubieganiem się o nadanie tytułu naukowego profesora uwaga skoncentrowana być musi – co wynika z regulacji prawnych – na dorobku kandydata w okresie po uzyskaniu przez niego stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych. Tym niemniej jednak warto wspomnieć, choćby tylko w formule sygnalizacyjnej, o działalności badawczej i osiągnięciach naukowych pana dr hab. Pawła Chmielnickiego przez uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego, tym bardziej, że jest on znaczny i ciekawy.

Pan P. Chmielnicki ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie następnie został zatrudniony (w 1997 r.) jako asystent, rozpoczynając tym samym swoją drogę naukową, na której z powodzeniem realizuje się do dziś.

W 2002 r. Pan P. Chmielnicki doktoryzował się na podstawie dysertacji pt. „Stwierdzenie nieważności uchwały organu gminy przez wojewodę”. Po doktoracie, do czasu habilitacji, dr Paweł Chmielnicki koncentrował swoje zainteresowania naukowe i działalność badawczą na problematyce prawnoustrojowej, w szczególności dotyczącej samorządu terytorialnego. W tym

tym zakresie podejmował on szereg ważnych i interesujących zagadnień, które prezentował następnie w licznych publikacjach. Jednym z takich zagadnień, któremu dr P. Chmielnicki poświęcił sporo uwagi była kwestia położenia prawnego jednostek pomocniczych gminy i kształtowania ich ustroju wewnętrznego. W tej mierze wypowiadał się w opracowaniu: *P. Chmielnicki, K. Bandarzewski, M. Mączyński, S. Płazek „Jednostki pomocnicze gminy”* Kraków 2002, ss. 170, a także w monografii *„Statuty jednostek pomocniczych gminy”*, Wyd. Municipium, Warszawa 2004, ss. 276.

Publikacje te, a zwłaszcza pierwsza z nich stanowiły rzadko spotykaną w dotychczasowej literaturze próbę kompleksowej analizy i prezentacji tematyki jednostek pomocniczych gminy.

Równocześnie dr P. Chmielnicki w zakresie problematyki ustrojowej samorządu terytorialnego wykraczał w swych zainteresowaniach i badaniach poza zagadnienia jednostek samorządu terytorialnego. W dążeniu syntezy całej problematyki ustroju jednostek samorządu terytorialnego podjął on zorganizowanie pracy zespołów badawczych, które przygotowały serię komentarzy do ustaw regulujących ustrój samorządu terytorialnego w Polsce: *P. Chmielnicki (red.), K. Bandarzewski, P. Dobosz, W. Kisiel, P. Kryczko, M. Mączyński, S. Płazek „Komentarz do ustawy o samorządzie gminnym”*, Wyd. LexisNexis Warszawa 2004, ss. 621; *P. Chmielnicki (red.), K. Bandarzewski, D. Dąbek, W. Kisiel, M. Kotulski, P. Kryczko, M. Mączyński, S. Płazek, I. Skrzydło-Niżnik „Komentarz do ustawy o samorządzie powiatowym”*, Wyd. LexisNexis Warszawa 2005, ss. 536; *P. Chmielnicki (red.), K. Bandarzewski, D. Dąbek, P. Dobosz, W. Kisiel, M. Kotulski, P. Kryczko, S. Płazek, I. Skrzydło-Niżnik „Komentarz do ustawy o samorządzie województwa”*, Wyd. LexisNexis Warszawa 2005, ss. 467.

W tych opracowaniach P. Chmielnicki pełnił nie tylko rolę redaktora naukowego, ale miał też swój znaczny udział autorski.

Innym tematem, który znalazł się wśród głównych nurtów badawczych dr P. Chmielnickiego w „okresie przedhabilitacyjnym” był temat swobody jednostek samorządu terytorialnego w kształtowaniu własnego ustroju, podjęty przez Autora w ramach uczestnictwa w międzynarodowym projekcie badawczym pt. Statuty jednostek samorządu terytorialnego. Efektem zainteresowania dr P. Chmielnickiego tą tematyką było opracowanie pt. **„Procedury działania w statutach jednostek samorządu terytorialnego”** w publikacji wieloautorskiej **„Statuty jednostek samorządu terytorialnego / Local Government Charters”** (praca zbiorowa pod red. Wiesława Kisiela, ss. 855, Wyd. Zakamycze, Kraków 2005, publikacja w języku polskim i angielskim). Wspomniana tematyka była też przedmiotem innych jeszcze wypowiedzi Autora w formie artykułów i glos (jak np. **„Problem regulacji ustroju jednostek samorządu terytorialnego za pomocą aktów wewnętrznych (z uwzględnieniem postanowień Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego)”** (ss. 114-122) [w:] „Europeizacja polskiego prawa administracyjnego” (praca zbiorowa pod red. Z. Janku, Z. Leońskiego, M. Szewczyka, M. Waligórskiego i K. Wojtczak, ss. 696), Wyd. Kolonia Limited 2005; **„W sprawie pojęcia >>materia statutowa<<”** Samorząd Terytorialny nr 12/2003, s. 19-26; **„Zasady reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego w obrocie cywilnym”** Samorząd Terytorialny nr 12/1999, s. 43-48; **„Zdolność sądowa jednostek samorządu terytorialnego”** Samorząd Terytorialny nr 6/1999, s. 23-28).

Kolejne zagadnienie podejmowane przez dr P. Chmielnickiego w obszarze szerokiej problematyki prawnoustrojowej związanej z samorządem terytorialnym obejmowało kontrolę i nadzór jako instytucje prawa ustrojowego. Najważniejszym osiągnięciem w tym zakresie była wzmiankowana wcześniej rozprawa doktorska pt. **„Stwierdzenie nieważności uchwały organu gminy przez wojewodę”**, z obronioną tezą o odrębności zakresu postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności aktu organu gminy i stosowanych w tym

postępowaniu środków prawnych,, od ogólnego postępowania nadzorczego oraz zakresu zastosowania nadzorczych środków kontrolnych i korygujących. Problematykę kontroli i nadzoru P. Chmielnicki poruszał też w dobrze przygotowanych publikacjach, takich jak m.in.: **„Środki kontroli jako źródło materialnoprawnych przesłanek do wydania rozstrzygnięcia nadzorczego przez Prezesa Rady Ministrów”** [w:] „Prawne i finansowe aspekty funkcjonowania samorządu terytorialnego, t. I: Prawo samorządowe i administracyjne” (red.) S. Dolata, Opole 2000, s. 369-377; **„Rozstrzygnięcie nadzorcze i zarządzenie zastępcze: alternatywa czy współwystępowanie?”** [współautor: Wiesław Kisiel] *Finanse Komunalne* nr 7-8/2005, s. 5-13; **„Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego. Rozważania de lege ferenda”** *Przegląd Legislacyjny* nr 5/2004, s. 9-22; **„Klasyfikacja środków nadzoru nad samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej”**, *Prawo i Medycyna* nr 13/2003, s. 152-162.

Wreszcie jeszcze jeden kierunek badań dr P. Chmielnickiego – to dociekania nad organizacją wykonywania zadań przez samorząd terytorialny. Jest to tematyka o bardzo doniosłym znaczeniu , bogata w aspekty prawno-teoretyczne, ale także, jeśli nie przede wszystkim, niosąca ze sobą problemy istotne dla praktyki funkcjonowania władzy publicznej w jej segmencie jakim jest samorząd terytorialny. Badania naukowe dr P. Chmielnickiego w tym obszarze zaowocowały rozprawą nt. **„Świadczenie usług przez samorząd terytorialny w Polsce. Zagadnienia ustrojoprawne”**, Wyd. Municipium Warszawa 2005, ss. 396. Autor zwrócił w niej uwagę m.in. na potrzebę rewizji poglądów nauki prawa administracyjnego na temat charakteru aktów prawnych kształtujących ustrój jednostek organizacyjnych świadczących usługi, redefiniowania instytucji władztwa zakładowego, a także na konieczność adekwatnego do dorobku nauk ekonomicznych, określenia kręgu desygnatów pojęcia „usługi” w naukach prawnych. Na podstawie tej rozprawy pan dr P.

Chmielnicki uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych (listopad 2005).

W sumie do czasu habilitacji dorobek naukowy P. Chmielnickiego objął 37 opublikowanych prac naukowych w postaci głównie samodzielnych artykułów oraz fragmentów w opracowaniach zbiorowych (w tym w książkach redagowanych przez Autora), a także pracy autorskiej o charakterze monograficznym (rozprawa habilitacyjna). Przedmiotowo dotyczyły one w większości problematyki administracyjnego prawa ustrojowego, w szczególności zagadnień ustrojowych samorządu terytorialnego.

Dużej aktywności badawczej i pisarskiej dr P. Chmielnickiego towarzyszył w tym okresie udział w ok. 10 konferencjach naukowych, na których przedstawiał referaty.

Cały dorobek naukowy z „okresu przedhabilitacyjnego”, a także rozprawa habilitacyjna zasługują na zdecydowanie pozytywną ocenę. Dotyczą one problemów istotnych i prezentują dobry poziom merytoryczny.

II. Zważywszy na cel, jakiemu ma służyć niniejsza recenzja, przedmiotem oceny winna być jednak przede wszystkim – o czym było wzmiankowane na samym wstępie – działalność badawcza i dorobek naukowy dr hab. P. Chmielnickiego w okresie po uzyskaniu przez niego stopnia naukowego doktora habilitowanego.

W tym okresie dr hab. P. Chmielnicki prowadził dalej szeroką, znacznie zintensyfikowaną działalność naukowo-badawczą, w ramach której wyraźnie wyodrębniły się dwa nurty. Pierwszy, osadzony we wcześniejszych zainteresowaniach dr hab. P. Chmielnickiego i będący ich kontynuacją (choć – jak podkreśla sam zainteresowany – wygasającą) – to sfera prawno-ustrojowa administracji publicznej (i prawa administracyjnego ustrojowego). W tym obszarze działalność badawcza P. Chmielnickiego dotyczyła, obok problematyki samorządu terytorialnego, struktur administracji rządowej, aparatu

pomocniczego w organizacji administracji publicznej, sposobów wykonywania zadań publicznych przez podmioty administrujące, a także wielu bardziej szczegółowych zagadnień związanych z organizacją i funkcjonowaniem administracji publicznej.

Efekty pracy naukowo-badawczej i rozważań teoretycznych oraz praktycznych na wspomnianym polu odzwierciedlają się w publikacjach Autora, obejmujących w sumie ok. 50 pozycji. Składają się na nie dwa samodzielne opracowania typu monograficznego (**„Zakłady administracyjne w Polsce. Ustrój wewnętrzny”** Wyd. LexisNexis, Warszawa 2008, ss. 344 oraz **„Akty nadzoru nad działalnością samorządu terytorialnego w Polsce”** Wyd. LexisNexis Warszawa 2006, ss. 322), oraz dwa tego rodzaju opracowania napisane we współautorstwie (z M. Augustyniak **„Tworzenie, organizacja wewnętrzna i funkcjonowanie jednostek pomocniczych gminy”** Wyd. Municipium Warszawa 2011, ss. 298; z A. Chmielnicką **„Regulaminy urzędu gminy, starostwa oraz komunalnych jednostek organizacyjnych”**, Wyd. Municipium Warszawa 2006, ss. 235), a także udział w dwóch podręcznikach akademickich (P. Chmielnicki, udział obejmuje redakcję naukową i autorstwo rozdziału 5, A. Adamczyk, M. Chlipała, J. Jaskiernia, H. Kaczmarczyk, M. Mączyński, A. Szyszka **„Konstytucyjny system władz publicznych”**, Wyd. LexisNexis Warszawa 2009 (wydanie II z 2010 r.), ss. 380; P. Chmielnicki, autorstwo obejmuje ok. 92 str. tekstu, [w:] W. Kisiel, (red.) K. Bandarzewski, **„Prawo samorządu terytorialnego w Polsce”**, Wyd. LexisNexis Warszawa 2006, ss. 414).

Ponadto wchodzi tu w rachubę parę opracowań komentatorskich, których dr hab. P. Chmielnicki był inicjatorem, redaktorem naukowym i współautorem (P. Chmielnicki, redakcja naukowa, autorstwo – ok. 84 stron, B. Dziadkiewicz, **„Komentarz do ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach”**, Wyd. LexisNexis Warszawa 2007, ss. 285; P. Chmielnicki, redakcja naukowa i autorstwo ok. 64 stron tekstu, K. Bandarzewski, M. Chlipała, D. Dąbek, W.

Kisiel, M. Mączyński **„Komentarz do ustawy o administracji rządowej w województwie”**, Wyd. LexisNexis Warszawa 2007, ss. 352; P. Chmielnicki, redakcja naukowa oraz autorstwo ok. 154 str. tekstu, K. Bandarzewski, R. Budzisz, D. Dąbek, P. Dobosz, I. Niżnik-Dobosz, B. Jaworska-Dębska, W. Kisiel, P. Kryczko, M. Mączyński, S. Płazek, K. Włażlak **„Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz”**, Wyd. 1, Wyd. LexisNexis Warszawa 2013, ss. 1090). Odnotować trzeba również publikacje wieloautorskie, jak m.in.: **„Wzory regulaminów wydawanych przez organy wykonawcze w gminie i powiecie, t. 1-2”**, Wyd. Municipium Warszawa 2011, ss. 269 (t.1), ss. 284 (t.2) – wraz z A. Adamczykiem; **„Polska administracja we wspólnej przestrzeni administracyjnej Unii Europejskiej”**, Wyd. UJK Kielce 2011, ss. 292 – wraz z A. Dybałą; **„Nowe kierunki działań administracji publicznej w Polsce i Unii Europejskiej”**, Wyd. LexisNexis Warszawa 2009, ss. 474 – wraz z A. Dybałą; **„Współczesne problemy w administracji publicznej”**, Wyd. Akademii Jana Długosza, Częstochowa 2008, ss. 352 – wraz z E. Książek i K. Winiarskim.

Do dorobku pisarskiego dr hab. P. Chmielnickiego w zakresie problematyki prawnoustrojowej zaliczyć też należy 30 opracowań będących częściami prac wieloautorskich i parę osobnych artykułów. Oceniając dorobek dr hab. P. Chmielnickiego na tym polu należy wystawić bardzo pozytywną ocenę. Na podkreślenie zasługuje w pierwszym rzędzie duża aktywność badawcza przejawiająca się w podejmowaniu zagadnień istotnych z punktu widzenia wagi teoretycznej jak i praktycznej, wpisujących się w zdecydowanej większości w aktualną problematykę prawnego ustroju administracji (i prawa administracyjnego ustrojowego). Oczywiście dorobek ten pod względem ładunku naukowego, teoretycznego jest zróżnicowany. Występują tu opracowania zawierające rozważania prawnodogmatyczne prowadzące do interesujących uogólnień, tworzących interesującą charakterystykę prawnoteoretyczną określonych rozwiązań ustrojowych. M.zd. taki walor przebija z opracowań poświęconych jednostkom pomocniczym w gminie i

zakładom administracyjnym w strukturach samorządu terytorialnego (m.in.: **„Część II. Jednostki pomocnicze w gminie”** (ss. 255-292) [w:] **„Administracja publiczna. Ustrój administracji samorządowej. Komentarz”** (praca zbiorowa pod red. Bogumiła Szmulika i Katarzyny Miaskowskiej-Daszkiewicz), **„Sukces z przypadku? Geneza i ewolucja przepisów poświęconych jednostkom pomocniczym gminy w Polsce”** (ss. 174-201) [w:] **„Administracja publiczna w III RP. Dwie dekady doświadczeń”** (praca zbiorowa pod red. M. Mazuryka i S. Jaśkiewicza), Wyd. Idealit, Warszawa-Siedlce 2011, ss. 773; **„Ustrój zakładów administracyjnych samorządu terytorialnego. Zagadnienia węzłowe”** (ss. 203-215) [w:] **„Dziesięć lat reformy ustrojowej administracji publicznej w Polsce”** (praca zbiorowa pod red. B. Ulijasza i E. Kruka), Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2009, ss. 833; **„Formy ustrojowoprawne gospodarowania mieniem komunalnym”** (ss. 270-280) [w:] **„Jednostki samorządu terytorialnego w procesie rozwoju regionalnego w zintegrowanej Europie”** (praca zbiorowa pod red. J. Kota), Wyd. Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2008, ss. 470; **„Charakter prawny statutu komunalnej jednostki budżetowej”** Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa nr 2/2012, s. 11-21). Są tu też prace nakierowane na analizy obowiązujących regulacji prawnych, zawierające ich oceny z punktu widzenia praktycznego (m.in. **„Powszechne wybory wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Uwagi krytyczne wobec niektórych aspektów obecnych regulacji”** Przegląd Prawa Publicznego nr 4/2007, s. 54-64, tekst napisany wspólnie z S. Płażkiem; **„Kierunki zmian w przepisach o ustroju jednostek samorządu terytorialnego w Polsce”** (ss. 45-64) [w:] **„Prawne problemy samorządu terytorialnego”** (praca zbiorowa pod red. B. M. Ćwiertniaka), Wyd. Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec 2013, ss. 374), jak i wypowiedzi dotyczące koncepcji związanych z usprawnianiem administracji publicznej (np. ciekawy artykuł **„Straż gminna jako studium porażki idei governance”** (ss. 92-100) [w:] **„Zastosowanie idei public governance w prawie**

administracyjnym” (praca zbiorowa pod red. I. Niżnik-Dobosz), Wyd. Difin, Warszawa 2014. W dorobku tym znajduje się też sporo opracowań przeglądowych, o charakterze przyczynkarskim, podejmujących różnorodne, istotne tematy z zakresu problematyki ustrojowego prawa administracyjnego, jak m.in. odnoszące się do kontroli i nadzoru w administracji, prywatyzacji zadań publicznych, zatrudniania kadr w tej administracji itd.

Niezależnie od zróżnicowania tych licznych opracowań składających się na dorobek dr hab. P. Chmielnickiego, pod względem ładunku teoretycznego, rozważań prawnodogmatycznych, charakteru opisowego itd. należy podkreślić, że w zdecydowanej większości mieszczą się one w formule opracowań o walorach naukowych. Są efektem zainteresowań badawczych Autora, stanowią efekt jego doświadczeń i przemyśleń w tym zakresie, przedstawiane są przy zastosowaniu metodologii właściwej pracom naukowym, przy jednoczesnym jasnym przekazie, umożliwiającym ich odczytywanie nie tylko przez odbiorców z kręgów doktryny prawa administracyjnego. W rezultacie po zapoznaniu się z naukowym dorobkiem dr hab. P. Chmielnickiego na niwie problematyki prawnoustrojowej dotyczącej administracji publicznej mogą raz jeszcze stwierdzić, iż jest on znaczny, zróżnicowany merytorycznie, na wysokim poziomie merytorycznym i wartościowy naukowo.

Drugi główny kierunek zainteresowań i działalności naukowo-badawczej dr hab. P. Chmielnickiego w okresie po habilitacji, rozwijany obecnie intensywnie (i jak twierdzi Autor – traktowany przez niego priorytetowo) – to obszar teorii prawa, a ściślej problematyka badań nad genezą i efektywnością prawa. Pan P. Chmielnicki zwrócił się w tym kierunku badawczym zwłaszcza z tego powodu, iż w dotychczasowym piśmiennictwie widzi niedosyt rzetelnych, kompleksowych badań nad materialnymi źródłami prawa oraz skutkami, jakie niesie ze sobą wprowadzanie do obiegu (?) społeczno-gospodarczego nowych norm prawnych. W jego podejściu do tych zagadnień prezentowane jest dążenie do poszukiwania w odniesieniu do procesu prawotwórczego uniwersalnych

prawidłowości rządzących tym procesem. Równocześnie towarzyszy temu analiza (dodajmy – rozległa) poszczególnych przypadków legislacyjnych, w której szczególnym przedmiotem zainteresowania Autora są powiązania funkcjonalne pomiędzy różnymi normami determinującymi osiągnięcie przez człowieka zakładanego celu działania.

Swoje zainteresowania naukowe i działania badawcze na wspomnianym polu dr hab. P. Chmielnicki urzeczywistniał poprzez udział w kilku projektach badawczych (którymi kierował) jak m.in. **„Zastosowanie metod statystycznych do ustalenia charakteru długookresowych tendencji występujących w procesie ustawodawczym”**, finansowany na podstawie umowy UMO 13/09/B/HS5/04078 z Narodowym Centrum Nauki, czy **„Kategorie czynników determinujących prawne regulacje gospodarki i finansów publicznych w Polsce w latach 2008-2011”**. Źródło finansowania: badania statutowe (grant wewnętrzny) Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, jak również w ramach własnych dociekań naukowych.

Efektem działań badawczych P. Chmielnickiego na tym polu jest wiele publikacji, stanowiących udział w opracowaniach wieloautorskich (12 pozycji), będących samodzielnymi artykułami (13), a także w postaci samodzielnej monografii, monografii we współautorstwie, współautorstwa i redakcji podręcznika, redakcji naukowej i współautorstwa 2 opracowań wieloautorskich. Przy czym w tym dorobku publikacyjnym, zaiste znaczącym, pomimo nakierowania na badania nad pochodzeniem i efektywnością prawa, znajdują się także prace o innej jeszcze tematyce, choć generalnie pozostające w styczności ze wspomnianym głównym nurtem dociekań. Świadczy to o szeroko zakreślonej inwencji badawczej Autora, ale też wskazuje na zróżnicowanie charakteru opracowań z punktu widzenia treści naukowych, teoretyczno-prawnych. Sporo jest tu opracowań natury przyczynkarskiej, choć podnoszących zagadnienia ważne i interesujące, np. opracowanie pt. **„Dobra (korzyści) pozyskiwane dzięki normom prawa administracyjnego, a funkcje administracji”** (ss. 23-

36) [w:] „Dobra chronione w prawie administracyjnym” (praca zbiorowa pod red. Zofii Duniewskiej), Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, ss. 447, w którym autor analizuje pojęcie dobra (korzyści) i rozważa tę kategorię w kontekście determinowania funkcji współczesnej administracji. Ciekawym, choć utrzymanym w duchu relacjonowania poglądów utrzymany jest artykuł **„Ekonomia teorią działania prawa cywilnego? Poglądy Leona Petrażyckiego na relację między prawem a ekonomią – w ujęciu krytycznym”** (ss. 121-140) [w:] „Prawo i nauka w poglądach Leona Petrażyckiego” (praca zbiorowa pod red. D. Gila i Ł. Pikuły), Wyd. KUL, Lublin 2013, ss. 107. W sposób interesujący (i krytyczny) przedstawiona jest przez Autora instytucja lobbingu w odniesieniu do tworzenia regulacji prawnych (**„Prawne i praktyczne uwarunkowania lobbingu”** Przegląd Prawa Publicznego nr 9/2014, s. 34-46), warte odnotowania są też rozważania na temat sankcji publicznoprawnych (P. Chmielnicki **„Sankcje publicznoprawne jako sposób normalizacji reguł określających wypłaty i koszty działania”** (ss. 31-53) [w:] „Sankcje administracyjne” (praca zbiorowa pod red. M. Stahl, R. Lewickiej i M. Lewickiego), Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2011, ss. 769), czy też uwagi co do konieczności uzasadniania aktów prawodawczych oraz kwestii systemu źródeł prawa w Polsce (P. Chmielnicki **„Obowiązek uzasadniania aktów prawodawczych w Polsce”** (ss. 175-186) [w:] „Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego” (praca zbiorowa pod red. J. Bocia i A. Chajbowicza), Wyd. Kolonia Limited, Wrocław 2009, ss. 879; **„Zamknięcie systemu źródeł prawa w Polsce. Refleksje nad realizacją zasady konstytucyjnej”** (ss. 49-60) [w:] „Quo vadis ekonomio? Instytucje w gospodarce i polityce” (praca zbiorowa pod red. J. Kota), Wyd. Apla, Kielce 2008, ss. 185). W tym obszarze dorobku dr hab. P. Chmielnickiego można też wreszcie przywołać publikacje o charakterze mieszanym, naukowo-publicystycznym, które mają jednak walor inspirujący dla poszerzania dociekań badawczych w kierunku obejmowania nimi zagadnień nowych, pojawiających

się na gruncie aktualnych doświadczeń praktyki. Przykładem mogą być tu artykuły wpisujące się w klasyczną problematykę publicznych praw podmiotowych, acz dotyczące kwestii zupełnie nowych (i przedstawianych zresztą w konwencji w pewnym stopniu prowokującej do dyskusji) tj. **„Czy istnieje publiczne prawo podmiotowe do bogacenia się?”** (ss.49-56) [w:] **„Prawa człowieka. Współczesne zjawiska, wyzwania, zagrożenia. Tom I** (praca zbiorowa pod red. A. Kalisz), Wyd. Humanitas, Sosnowiec 2015, ss. 296; **„Czy jest chroniona wolność od miarkowania zysków?”** (ss. 117-127) [w:] **„Pozasądowa ochrona praw i wolności jednostki. Instytucje, standardy, efektywność”** (praca zbiorowa pod red. E. Wójcickiej), Wyd. im. S. Podobińskiego, Częstochowa 2014, ss. 337.

Główna część dorobku pisarskiego w omawianym nurcie zainteresowań i badań dr hab. P. Chmielnickiego odnosi się do tematyki pochodzenia prawa i jego materialnych źródeł oraz efektywności regulacji prawnych, a także metodologii badań nad tymi zagadnieniami. Otwarcie na tę tematykę poświęcony jest m.in. obszerny artykuł pt. **„Źródła reguł ładu aksjonormatywnego współczesnego państwa demokratycznego w świetle badań statystycznych polskiego ustawodawstwa”** (ss. 89-113) [w:] **„O źródłach państwa i władzy politycznej”** (praca zbiorowa pod red. A. Wielomskiego i C. Kality), Wyd. Arte, Warszawa 2011, ss. 324. Autor posługując się pojęciem układu aksjonormatywnego i kreśląc jego składniki (główne „zasady reguł tego ładu”), wśród nich normy prawne, przedstawia następnie poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o to, czy i w jakim stopniu polskie ustawodawstwo z lat 1990-2007 (wg. analizy ok. 2000 ustaw) uwzględniło czynniki ekonomiczne, społeczne i psychologiczne, odpowiadające dwóm podstawowym strategiom zaspokajania potrzeb, tj.: wymiany towarowo-pieniężnej i pozyskiwania dóbr poprzez powoływanie się na przynależność do zbiorowości.

Do wspomnianych badań i ich wyników Autor nawiązuje też w opracowaniu pt. **„Społeczno-ekonomiczne przesłanki inicjatyw legislacyjnych w latach 2008-2011”**, Przegląd Prawa Publicznego nr 12/2012, s. 82-96, zaś w artykule pt. **„Relacje pomiędzy formalnymi nieformalnymi elementami ładu aksjonormatywnego w ujęciu empirycznym”** Jurysprudencja nr 3/2014, s. 11-32, prezentuje wyniki badań empirycznych nad długookresowymi tendencjami w procesie tworzenia źródeł prawa w sensie formalnym, sporo miejsca poświęcając metodom badań nad relacjami pomiędzy formalnymi i nieformalnymi elementami ładu aksjonormatywnego

W innym opracowaniu **„Administracja publiczna jako beneficjent formalizowanych przez siebie reguł działania”** (ss. 47-87) [w:] „Legislacja administracyjna” (praca zbiorowa pod red. M. Stahl i Z. Duniewskiej), Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2012, ss. 681, P. Chmielnicki zwraca (w sposób przekonywujący) uwagę na potrzebę badania także legislacji administracyjnej przez pryzmat różnorodnych jej determinant. Dociekanie źródeł materialnych tworzonego prawa pozytywnego znajduje swoje odzwierciedlenie m.in. w publikacjach: **„Wpływ zmian zachodzących w gospodarce na tworzenie instytucji prawnych”** (ss. 239-262) [w:] „Nowa ekonomia instytucjonalna wobec kryzysu gospodarczego” (praca zbiorowa pod red. S. Rudolfa), Wyd. WSEiP, Kielce 2012, ss. 391; **„Źródła i efektywność regulacji dotyczących nabycia lokalu lub domu od dewelopera. Ocena wstępna”** Przegląd Prawa Publicznego nr 7-8/2014, s. 141-153.

Sporo miejsca w rozważaniach nad tematyką pochodzenia prawa i jego efektywności zajmują, o czym było już wzmiankowane, kwestie metodyki badań. Jest to zrozumiałe i można jedynie podkreślić konsekwencję w działaniu Autora. Podejmując bowiem badania na nowym i oryginalnym gruncie z punktu widzenia przedmiotowego, zasadnie uznał, że dopełnieniem tego podejścia powinna być deklaracja w sprawie metodyki prowadzonych badań. Ten metodologiczny aspekt działalności badawczej P. Chmielnickiego zawierają

takie opracowania, jak np.: „**Metodyka badań nad materialnymi źródłami prawa. Część 1. Podstawy**” Przegląd Prawa Publicznego nr 3/2012, s. 90-101; „**Metodyka badań nad materialnymi źródłami prawa. Część 2. Uzasadnienie i objaśnienie poszczególnych faz badań**” Przegląd Prawa Publicznego nr 4/2012, s. 72-101; „**Konspekt badań nad źródłami pochodzenia prawa**” Przegląd Prawa Publicznego nr 11/2012, s. 84-96.

Wśród opracowań dotyczących metodyki badań na szczególną uwagę zasługują wypowiedzi Autora w przedmiocie dość znanej, lansowanej dziś koncepcji ekonomicznej analizy prawa (EAP, Law and Economics), przedstawione w artykułach „**Wspólne spojrzenie na katedrę. Mocne i słabe strony ruchu Law & Economics z punktu widzenia nauk prawnych**” Przegląd Prawa Publicznego nr 6/2012, s. 107-121; „**Correlation Between Long-Term Trends in the Economy and the law-Making Process**” Polish Yearbook of Law & Economics nr 2/2011, s. 45-66. Autor w sposób interesujący rozważa przydatność badań nad prawem przy wykorzystaniu metod ekonomicznej analizy prawa, trafnie podnosząc walory i niedostatki tego kierunku badań oraz pytając o szanse na wypracowanie zintegrowanego podejścia badawczego, łączącego zainteresowania nauk prawnych i ekonomicznych. Bardzo ciekawe i wartościowe naukowo są też rozważania dotyczące próby wypracowania uniwersalnej metody oceny skutków regulacji prawnych („**Uniwersalna metoda oceny skutków regulacji prawnych**” Przegląd Prawa Publicznego nr 7-8/2013, s. 160-171). Niezależnie od stanowiska akceptującego bądź polemicznego, wobec proponowanej przez Autora formuły oceny skutków regulacji prawnych (wyłożonej w konwencji gotowego projektu), propozycja P. Chmielnickiego jest warta odnotowania w obszarze nie tylko prawnoteoretycznym, ale i w kontekście znaczenia dla praktyki tworzenia prawa.

III. Domykając prezentację zainteresowań naukowych i efektów działalności badawczej dr hab. P. Chmielnickiego należy zwrócić uwagę na dwie jeszcze publikacje. Pierwsza – to opracowanie pt. **Pochodzenie, tworzenie i efektywność prawa** (LexisNexis, Warszawa 2014, ss. 482), które jest pracą zbiorową pod redakcją naukową P. Chmielnickiego i przy znacznym jego wkładzie autorskim (ok. 25% całości). W pracy tej mającej charakter podręcznika, P. Chmielnicki prezentuje swoje poglądy dotyczące wstępnych wyników badań nad zagadnieniem źródeł prawa rozumianych materialnie, ujmując tworzenie prawa jako jeden ze sposobów formalizacji rozwiązań decyzyjnych i budowy schematów działania. Wskazuje też na społeczne i gospodarcze determinanty norm prawnych, próbuje określić miejsce norm prawnych w porządku instytucjonalnym oraz opisuje podmioty objęte procesem normotwórczym, a wreszcie odnosi się do kwestii efektywności prawa. Wszystkie te problemy podejmuje z perspektywy interdyscyplinarnego podejścia do elementarnego problemu czym jest prawo, jakie są jego determinanty i jaką rolę spełnia we współczesnym świecie.

Druga publikacja (stanowiąca tzw. „książkę profesorską”) pt. **„Tworzenie instytucji gospodarki a ustawodawstwo polskie”** Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2015, ss. 291; jest zwieńczeniem tego nowego obszaru penetracji badawczej Autora i niewątpliwie należy do najważniejszych jego osiągnięć naukowych. Praca, o której mowa jest monografią z obszaru problematyki złożonej – podobnie zresztą jak i cały nurt badań dotyczący pochodzenia prawa, jego materialnych źródeł i jego efektywności interdyscyplinarnej, zawierającej zagadnienia mieszczące się w sferze teorii prawa, filozofii prawa, ale także ulokowane w nauce ekonomii, po trosze także w sferze nauk politycznych, socjologii i psychologii. Rozważania prowadzone są tu na poziomie wyspecjalizowanym, niejednokrotnie wysublimowanym teoretycznie, niekiedy też jakby z założeniem, że adresat rozważań jest już obznajmiony (wprowadzony) z prezentowaną tematyką. Do tego dochodzi również nieprosta

w odbiorze problematyka stosowanych metod badawczych (metodologia badań). Wreszcie też zwraca uwagę język rozprawy, który ma charakter swoisty, szczególny, miejscami jakby tworzony przez Autora dla własnych potrzeb, a nie z dbałością o jasność przekazu treści do czytelnika.

Wszystko to sprawia, że praca nie jest łatwa w odbiorze zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym, a w każdym razie jej pogłębiona ocena wymaga szerokiej analizy z perspektywy dziedziny, a ściślej - dziedzin, w których jest osadzona. Ponieważ moje zainteresowania naukowe i działalność badawcza rozciągają się jednak z problematyką (dziedzinami naukowymi) rozważaną w monografii, nie czuję się w pełni predystynowany do takiej wszechstronnej oceny walorów (czy niedostatków) „książki profesorskiej” P. Chmielnickiego. Po lekturze tej pracy mogę co najwyżej wyrazić jedynie pewną ogólną opinię co do jej wartości naukowych i znaczenia w dorobku pisarskim dr hab. P. Chmielnickiego. Otóż m.zd. jest to opracowanie niewątpliwie oryginalne pod względem merytorycznym, poświęcone ważnej problematyce badań nad szeroko rozumianymi źródłami (pochodzeniem) prawa i jego efektywnością, rzadko (jeśli w ogóle) podejmowane w doktrynie prawa, ambitne w swych celach i wyraźnie pretendujące do pewnego podsumowania określonego kierunku aktywności naukowo-badawczej Autora i przedstawienia jego osiągnięć na tym polu. Patrząc z tej perspektywy można powiedzieć, że omawiana monografia zaznacza swój ślad w doktrynie prawa i włącza się w sferę badań nad jego tworzeniem i skutecznością. Nie zajmując się tą problematyką nie mogę w sposób rzetelny powiedzieć jak wartościowy naukowo, poznawczo jest ów wspomniany ślad pisarski dla badań w obranej przez dr hab. P. Chmielnickiego dziedzinie. Mogę natomiast powiedzieć, iż mimo wszelkich zastrzeżeń odnośnie do tej pracy (jak np. trudny przekaz, metajęzyk rozważań, niejasność niektórych wypowiedzi itd.) stanowi ona pozycję w piśmiennictwie z obszaru dociekań nad poznawaniem motywów regulacji prawnych i ich skuteczności, której nie można pominąć.

Osobiście mam wszakże niedosyt odnośnie do tej kluczowej dla badań dr hab. P. Chmielnickiego pracy, polegający na tym, że po prześledzeniu różnych pojedynczych opracowań Autora w przedmiocie wspomnianej tematyki pochodzenia prawa i jego skuteczności, spodziewałem się w podsumowaniu dociekań badawczych wyłożenia jasnej, spójnej koncepcji ujęcia i zaprezentowania rozpatrywanych od dłuższego czasu zagadnień. „Książka profesorska” dr hab. P. Chmielnickiego te oczekiwania spełnia w ograniczonym zakresie. Bardzo jasno idee merytoryczne pracy ujmuje Wstęp (ss. 12-19), w dalszych częściach opracowania rozważania są na tyle złożone i specjalistyczne, że operując naukowo w innym obszarze nauk prawnych, nie jestem w stanie podjąć z nimi dyskusji, a niekiedy także wręcz ich zrozumieć. (Np. nie wiem – i to po dokładnej lekturze książki – co to są instytucje gospodarki w ujęciu zrozumiałym nie tylko dla Autora, lecz także dla „prawniczego” adresata opracowania.

IV. Podsumowując dotychczasowe uwagi dotyczące omówienia i oceny działalności badawczej dorobku naukowego dr hab. P. Chmielnickiego w okresie po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego można stwierdzić, iż jest to w porównaniu z okresem „przedhabilitacyjnym” działalność wyraźnie zintensyfikowana, wielokierunkowa, wyrażająca się w bogatym dorobku publikacyjnym, prezentującym wysoki poziom merytoryczny, który zaznacza widoczne miejsce i pozycję Autora w nauce prawa. Odzwierciedlone w tym dorobku osiągnięcia naukowe dr hab. P. Chmielnickiego znacznie przekraczają wymagania stawiane w postępowaniu habilitacyjnym. Tę ocenę z pełnym przekonaniem odnoszę przede wszystkim do jego osiągnięć w obrębie tego kierunku badań, który jest mi bliski, a który dotyczy problematyki szeroko zakreślonych: prawa administracyjnego i nauki tego prawa. W odniesieniu do drugiego, obecnie będącego przedmiotem skoncentrowania uwagi dr hab. P. Chmielnickiego, kierunku działalności badawczej, tj. obejmującego zagadnienia

pochodzenia (źródeł materialnych) prawa i jego skuteczności moja ogólna ocena jest także aprobująca. P. Chmielnicki podejmuje tu ambitne, nowe wyzwania badawcze, mające znaczenie z perspektyw teorii prawa i podejścia do źródeł prawa postrzeganych w przestrzeni objaśniania i podejmowania takich, a nie innych regulacji prawnych (w dłuższych czasookresach) wskutek innych niż tylko wola ośrodka decyzyjnego (ośrodka władzy polityczno-państwowej) determinant. Są to w moim przekonaniu cenne inicjatywy penetracji naukowej w dziedzinie prawa, których podejmowanie przez P. Chmielnickiego świadczy o jego dużym potencjale i animuszu (pozytywnym „niepokoju intelektualnym”) w zakresie prowadzenia działalności naukowo-badawczej. Zważywszy natomiast na profil moich zainteresowań naukowych nie czuję się do końca uprawniony do formułowania miarodajnych ocen szczegółowych dotyczących wartości naukowej (i rangi efektów badań) w zakresie kierunku badań, o których tu mowa. Tak np. nie jestem w stanie podjąć dyskusji naukowej na temat odkrycia, „polegającego na stwierdzeniu występowania klarownych długookresowych tendencji występujących w procesie ustawodawczym. Społeczno-ekonomiczne przesłanki tworzenia prawa okazały się źródłem regularności, których istnienie można wykazać metodami statystycznymi. Odkrycie to nie było poprzedzone żadnymi analogicznymi pracami badawczymi innych naukowców, ani w Polsce, ani w innym kraju. Stanowi pierwsze na świecie, tego rodzaju ustalenie badawcze”. Podobnie też, nie czuję się kompetentny do podjęcia debaty z Autorem na temat innego odkrycia, mianowicie, tendencji długookresowych dotyczących tworzenia regulacji prawnych opisanych w następujących тезach:

- tworzenie prawnych instytucji państwa i gospodarki podlega mechanizmom podaży i popytu, tak jak wytwarzanie każdego innego dobra, materialnego i niematerialnego,
- z uwagi na działanie mechanizmu podaży i popytu, zmiany występujące w procesie tworzenia norm prawa nie mają charakteru przypadkowego, ale mają charakter regularności i tendencji długookresowych. Liczba

aktów prawnych dotyczących określonych zagadnień społeczno – gospodarczych nie wynika tylko z zasad techniki legislacyjnej i woli politycznego centrum decyzyjnego, ale zależy od popytu na określone regulacje prawne, kształtowanego przez zjawiska zachodzące w gospodarce i społeczeństwie,

- zmiany ilościowe zachodzące w procesie tworzenia formalnych źródeł prawa układają się w tendencje długookresowe, których występowanie można stwierdzić badając proces tworzenia źródeł prawa empirycznie, metodami kwantytatywnymi.

W odniesieniu do tej problematyki, mogę jednak przyjąć - na tle oceny całokształtu dorobku naukowego P. Chmielnickiego – za dobrą monetę, samoocenę dokonaną przez niego w tym przedmiocie w ramach przedstawionego autoreferatu.

Pan dr hab. P. Chmielnicki ma na swym koncie kierowanie zespołami badawczymi przy realizowaniu kilku projektów badawczych. Ponadto jest twórcą stowarzyszenia o profilu naukowym pod nazwą **Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa**, które zajmuje się realizacją projektów badawczych, organizacją imprez naukowych i popularyzacją wiedzy o genezie i efektywności prawa. Projekty badawcze stowarzyszenia bazują na koncepcji poznawania prawa poprzez analizę roli norm prawnych w danym schemacie działania i zaowocowały już kilkoma gotowymi opracowaniami. Jest też redaktorem naczelnym punktowanego ogólnopolskiego miesięcznika prawniczego „Przegląd Prawa Publicznego” (Wyd. Wolters Kluwer), a także członkiem rady naukowej czasopisma (punktowanego) „Przegląd Naukowy Disputatio” (Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego).

Pan dr hab. P. Chmielnicki aktywnie uczestniczy w życiu naukowym poprzez udział w konferencjach, sympozjach i innych spotkaniach środowisk naukowych. Po habilitacji brał udział w 48 konferencjach w tym 4

międzynarodowych. W większości udział ten wiązał się z wygłoszeniem referatów. Ma też spory dorobek pisarski w zakresie popularyzacji nauki.

Pan dr hab. P. Chmielnicki legitymuje się też dużym doświadczeniem dydaktycznym, obejmującym prowadzenie – w szerokim wymiarze – różnych typów zajęć, tj. wykładów, konwersatoriów, seminariów itd., jak również osiągnięciami w opiece naukowej. W tym ostatnim zakresie P. Chmielnicki był promotorem rozprawy doktorskiej, jest promotorem w 4 otwartych przewodach doktorskich, był recenzentem 5 rozpraw doktorskich.

V. W konkluzji dokonania powierzonej mi oceny dorobku naukowego oraz osiągnięć w opiece naukowej oraz zakresie działalności dydaktycznej dr hab. P. Chmielnickiego w związku z ubieganiem się przez niego o tytuł naukowy profesora stwierdzam, że spełnia on wymogi art. 26 ust. 1 pkt. 1 i 3 ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.), jak również, że spełnia on pozostałe wymogi przewidziane w przywołanym przepisie ustawy (tj. wskazane w art. 26 ust. 1 pkt. 2 i 4). W konsekwencji opowiadam się za wystąpieniem o nadanie mu tegoż tytułu.

Jacek Jagielski

